

*Yeşilçam Döneminde Film Sansürü: Bir Müzakere ve Mücadele Alanı Olarak Film Sesi**

Dilek Kaya **

Öz

Bu çalışma, 60'lı yıllardan 70'lerin başına dek Türkiye'de filmlerdeki devlet sansürünü ele alıyor ve film sesine yapılan müdahalelere odaklanıyor. Devletin bir uzantısı olarak hükümet, asker ve polis temsilcilerinden oluşan, ülkede çekilecek, gösterilecek her yerli filmi denetlemekle yükümlü olan Merkez Film Kontrol Komisyonu'nun raporları çalışmanın ana araştırma kaynağını oluşturuyor. Raporlarda sıkça rastlanan “şartlı kabul” kararları, sansürün sadece “baskıcı”/“yok eden” değil “üretici”/“var eden” tarafını da tartışabileceğimiz bir zemin sunuyor. Bu kararlar, sansür komisyonlarının salt filmlerde neyin çıkarılması gerektiğini belirtmekle yetinmeyip, sık sık filmlerdeki “sakıncalı” muhtevanın nasıl “kabul edilebilir” hale getirilebileceğini de açıklamış olduğunu gözler önüne seriyor. Bu bağlamda, film diyalogları en çok müdahale gören filmsel öğeler olarak karşımıza çıkıyor. Diyalogları değiştirmenin yanı sıra dublaj, üst ses ve dış ses yoluyla eklemeler yapmanın gerek sansür komisyonları gerekse filmciler tarafından filmleri “kabul edilebilir” hale getirmek üzere en çok başvurulan “çözüm” kanalları olduğu göze çarpıyor. Bu gözlemlerden yola çıkarak, bu çalışma, film sesine söylemsel bir mücadele alanı olarak yaklaşıyor. Diyalog, üst ses, dış ses gibi işitsel öğelerin sansür komisyonları ile filmciler arasında nasıl bir müzakere ve mücadele alanı oluşturduğunu raporlardan örnekler vererek tartışıyor.

Anahtar Sözcükler: Film, Film Sesi, Sansür, Yeşilçam

* Geliş Tarihi: 20/08/2016 • Kabul Tarihi: 19/10/2016

** Yaşar Üniversitesi İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema.
dilek.kaya@yasar.edu.tr

*Film Censorship During The Yeşilçam Era: Film Sound as a Field of Negotiation and Struggle**

Dilek Kaya **

Abstract

This study examines the state censorship of films in Turkey during the 1960s and early 1970s by focusing on the interventions in the film sound. The primary source material are the reports of the Central Film Control Commission, which was constituted by the representatives of the government, the military, and the police and was responsible for inspecting every film to be shot and exhibited in the country. Among the most frequent decision types, “conditional acceptances,” provide an opportunity to discuss not only the “repressive”/“destructive” aspect but also the “productive” aspect of censorship. Conditional acceptance reports show that censorship commissions did not simply indicate what should be omitted from films but also they often explained how the objectionable content should be modified to become acceptable. In this respect, film dialogues appear to be among the most intervened film elements. In addition to changing dialogues, making additions through dubbing, voice over, off-screen sound appear to be the most common solutions suggested by the censorship commissions and applied by the filmmakers in order to make films “acceptable.” Based on these observations, this study approaches film sound as a domain of discursive struggle. It attempts to show how aural elements such as dialogue, voice over and off-screen sound are used as means of negotiation and struggle between the censorship commissions and the filmmakers by giving examples from censorship reports.

Keywords: Film, Film Sound, Censorship, Yeşilçam

* Received: 20/08/2016 • Accepted: 19/10/2016

** Yasar University, Faculty of Communication, Department of Radio, Television and Film.
dilek.kaya@yasar.edu.tr